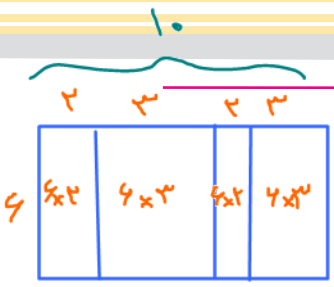

مساحت جانبی و کل

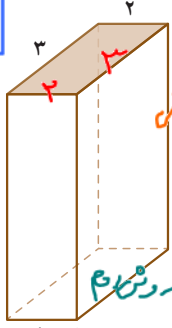
فعالیت

۱- مساحت همه وجه‌های جانبی منشورهای زیر را به دست آورید. هر وجه جانبی چه شکلی دارد؟

مساحت جانبی = $12 + 12 + 18 + 18 = 60$

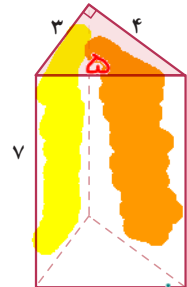
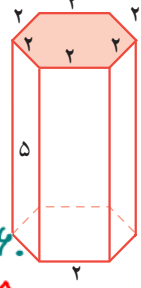
روش دوم: $S_{\text{جانبی}} = 10 \times 6 = 60$
 ← P ←
 ← h ←
 ← P ←
 ← h ←

مساحت جانبی = $1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 = 6$

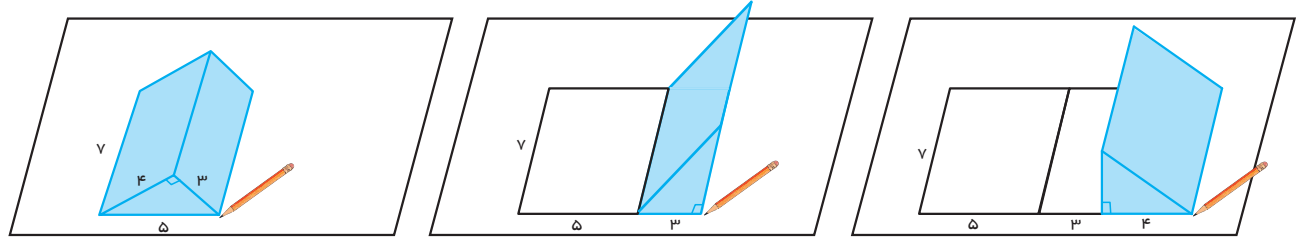
مساحت جانبی = $12 \times 5 = 60$

مساحت جانبی = $3 \times 5 + 2 \times 1 + 2 \times 1 = 84$

روش دوم: $S_{\text{جانبی}} = 12 \times 7 = 84$

۲- برای به دست آوردن مجموع مساحت جانبی منشور سه پهلوئی بالا به صورت زیر آن را روی کاغذ قرار می‌دهیم و به اندازه طول هر ضلع، یک علامت می‌گذاریم.

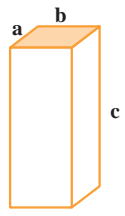
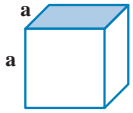
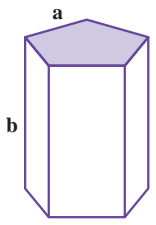
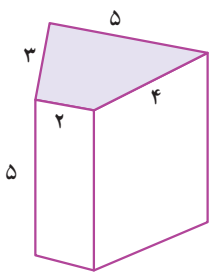

با توجه به شکل‌های بالا چگونه می‌توانستیم به ساده‌ترین روش، مساحت جانبی را به دست آوریم؟

۳- با توجه به سؤال بالا اگر مساحت را با S، محیط را با P و ارتفاع را با h نشان دهیم، رابطه جبری مساحت جانبی منشورهای بالا را بنویسید.

مساحت جانبی منشور = محیط‌مآبده × ارتفاع
 $S_{\text{جانبی}} = P \times h$

۱- مساحت جانبی شکل‌های زیر را پیدا کنید.

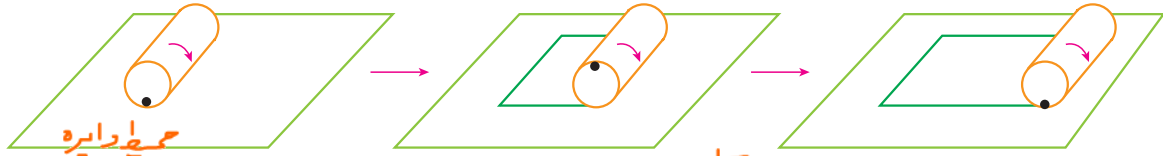
۲- ستونی به شکل منشور شش‌پهلو داریم که هر ضلع آن ۲/۵ متر و ارتفاع آن ۵ متر است. می‌خواهیم بدنه جانبی این ستون را

کاشی کاری کنیم. چند متر مربع کاشی لازم است؟

۷۶

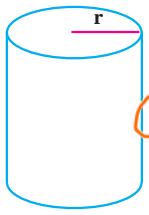
کار در کلاس

۱- یک استوانه را به شکل زیر، روی یک صفحه می‌غلطانیم و سطحی که استوانه در مسیر حرکتش پوشانده را مشخص می‌کنیم.

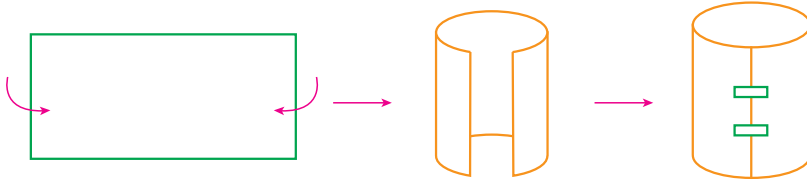
با این کار چه شکلی به دست می‌آید؟ مستطیل
 ارتفاع $\times$ محیط دایره طول و عرض آن چگونه مشخص می‌شود؟ عرض = ارتفاع استوانه
 طول = محیط دایره
 مساحت این شکل را چگونه باید محاسبه کنیم؟

۲- با توجه به سؤالات بالا مساحت جانبی یک استوانه به ارتفاع h و شعاع قاعده r را با عبارت جبری نشان

دهید.
 ارتفاع $\times$ محیط دایره = مساحت جانبی استوانه
 محیط دایره = قطر $\times$ عدد جبری
 $S = 2\pi r h$ مساحت جانبی استوانه

۱- با توجه به فعالیت بالا با یک مستطیل می‌توان یک سطح استوانه‌ای درست کرد.

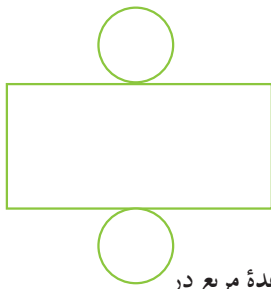

این سطح استوانه‌ای را روی کاغذ بگذارید و دور آن خط بکشید. این دایره، قاعده استوانه است. هر استوانه دو قاعده دارد؛

پس دو دایره و یک مستطیل مساحت کل استوانه را تشکیل می‌دهند.

شکل مقابل را گسترده استوانه می‌گویند.

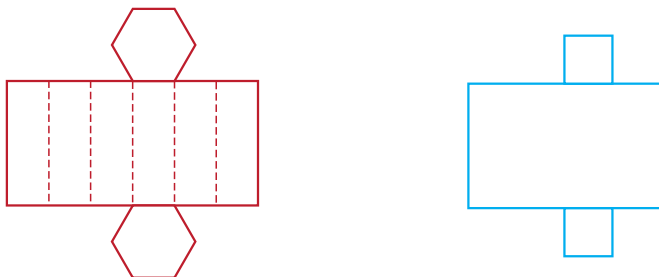
چه رابطه‌ای بین دایره و مستطیل در این گسترده وجود دارد؟

۲- گسترده یک منشور شش پهلوی با قاعده شش ضلعی منتظم و گسترده یک مکعب مستطیل با قاعده مربع در

شکل‌های زیر رسم شده‌اند.

چه رابطه‌ای بین قاعده‌ها و مستطیل‌ها وجود دارد؟

مساحت جانبی منشور

یادآوری: حجم منشور قائم، دارای ۲ پایه مسطح و تعدادی وجه جانبی (به تعداد اضلاع پایه)

به شکل متصل هستند.

مساحت جانبی منشور: به مجموع مساحت‌های وجه‌های جانبی منشور، مساحت جانبی برسم.

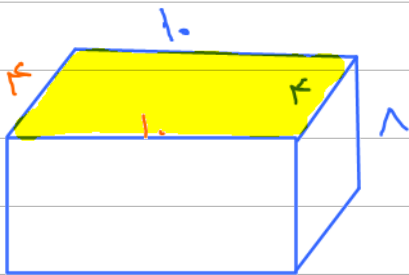
اگر مساحت را با S و محیط پایه را با P و ارتفاع منشور را با h نشان دهیم:

$$\Rightarrow \text{ارتفاع} \times \text{محیط پایه} = S \text{ جانبی منشور}$$

$$S \text{ جانبی} = P \cdot h$$

$$S_{\text{کل منشور}} = S_{\text{جانبی}} + 2 \times S_{\text{پایه}}$$

مثال: مساحت جانبی و مساحت کل مربع منشور قائم را بیابید.

(عمرز + طول) $\times 2 =$ محیط مستطیل *

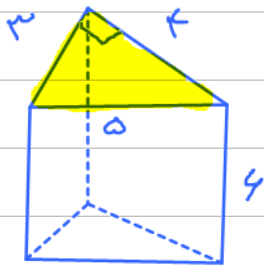
$$P \text{ پایه} = 2(10 + 4) = 2 \times 14 = 28$$

$$S \text{ جانبی} = P \cdot h = 28 \times 8 = 224$$

$$S_{\text{کل}} = S_{\text{جانبی}} + 2 \times S_{\text{پایه}} = 224 + (2 \times 40)$$

$$S_{\text{پایه}} = 4 \times 10 = 40$$

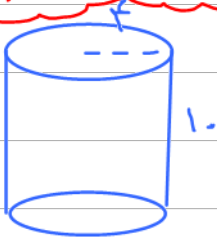
$$= 224 + 80 = 304$$

$$P = 3 + 4 + 5 = 12$$

$$S_{\text{جانبی}} = P \times h = 12 \times 6 = 72$$

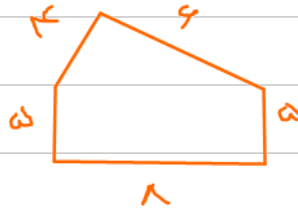
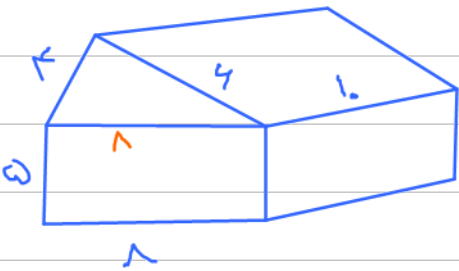
ارتفاع $\times$ محیط قاعده = $S_{\text{جانبی استوانه}}$
 ارتفاع $\times$ محیط دایره قاعده = $2\pi r h$

$$(\pi = 3)$$

$$P_{\text{قاعده}} = 2 \times 3 \times 3 = 24$$

$$S_{\text{جانبی}} = 24 \times 10 = 240$$

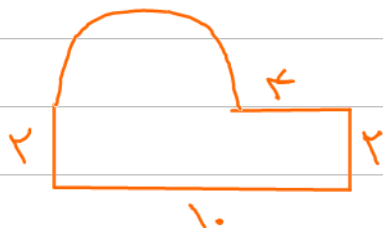
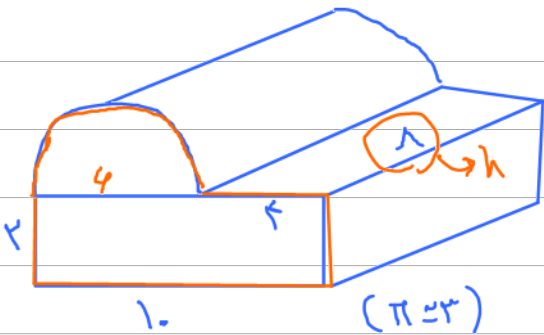
$$\rightarrow P = 4 + 4 + 5 + 8 + 5 = 28$$

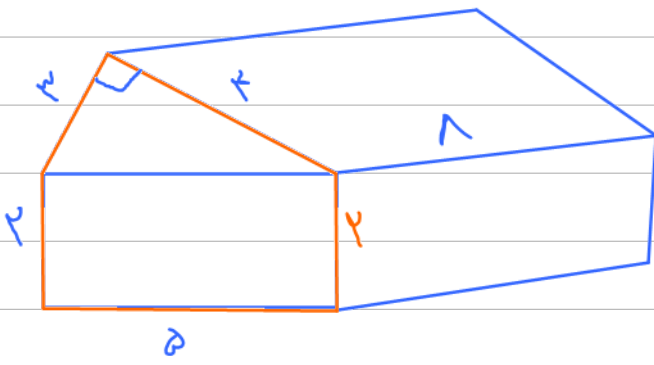
$$S_{\text{جانبی}} = P \cdot h = 28 \times 10 = 280$$

$$\text{محیط نیم دایره} = \frac{4 \times 3}{2} = \frac{12}{2} = 6$$

$$P = 10 + 2 + 4 + 2 + 6 = 24$$

$$S_{\text{جانبی}} = P h = 24 \times 10 = 240$$

$$P = 3 + 4 + 2 + 5 + 2 = 14$$

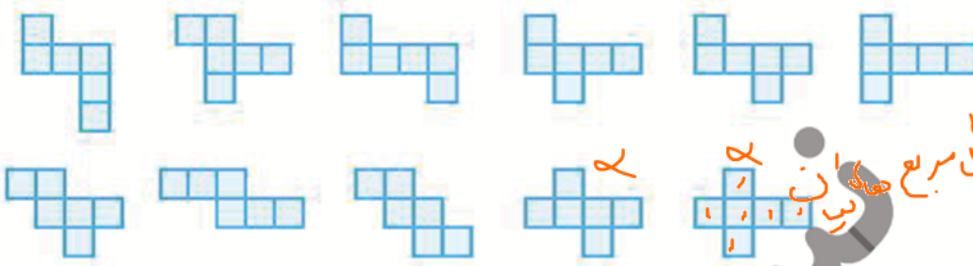
$$S_{\text{جانب}} = Ph = 14 \times 1 = 14$$

گسترده حجم‌های منشوری

هر لایه آن با طار گسترده

شکل‌های گسترده برخی از اشکال معروف عبارتند از:

(۱) گسترده یک مکعب

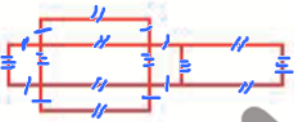

هر لایه به شکل مربع است

(۲) گسترده یک استوانه

(۳) گسترده یک مکعب مستطیل

(۴) گسترده یک منشور ۳ پهلو

(۵) گسترده یک منشور ۵ پهلو

(۶) گسترده یک منشور ۶ پهلو

